

SOFTIM

„Igazságot, igazságot kövess”

SOFTIM Hetiszakasz tartalma שפטים

Mózes utasítja Izrael népét, hogy bírákat és a törvényt végrehajtó tisztviselőket jelöljenek ki minden egyes városban; „Igazságot, igazságot kövess”, szólítja fel őket, és óva inti őket a korrupciótól és a részrehajlástól. A bűncselekményeket lelkiismeretesen kell kivizsgálni, minden bizonyítékot alaposan szemügyre kell venni – és minimum két szavahihető tanú szükséges ahhoz, hogy valakit elítéljenek és megbüntessenek. A Tóra rendelkezik a hamis tanúk törvényéről is. Minden nemzedékben, mondja Mózes, lesznek olyanok, akikre a Tóra törvényeinek magyarázása és alkalmazása lesz bízva. „A tan szerint, amelyre téged tanítanak, és az ítélet szerint, amelyet kimondanak neked, cselekedjél; ne térj el a szótól, amelyet neked mondanak se jobbra, se balra.” A hetiszakaszban szó esik még a bálványimádás és a boszorkányság tilalmáról; a királyok kinevezését és viselkedését szabályozó törvényekről; az igaz és a hamis próféták törvényéről; az akaratukon kívül gyilkossá lettek oltalmát biztosító „menedékvárosok” létrehozásának irányelveiről. A pársá az Eglá árufá törvényével zárul – egy különleges rítussal, amelyet akkor kell végrehajtani, amikor egy halottat találnak a mezőn, de nem tudják, hogy ki a gyilkosa – amely hangsúlyozza, hogy egy közösség és vezetői nem csak azért tartoznak felelősséggel, amit elkövettek, de azért is, aminek elkövetését megakadályozhatták volna.

„Eglá Árufá” törvény

Az „eglá árufá” nyilatkozata is a szent nyelven hangzik el, mint írva van: „Midőn találtak egy megölt a földön, akkor menjenek ki véneid és bíraid...” (MTörv 21, 1-2). Hárman menjenek ki a Nagy Jeruzsálemi Törvényszéktől. Rabbi Jehuda szerint öten, mivel azt mondták: véneid – az kettő, bíraid – szintén kettő, de lévén páros szám, hozzá tesznek egy ötödiket. Ha (a holttest) egy halom kő közepén feküdt, vagy a fán függött, vagy úszott a vízen, nem törik el a borjú nyakát, mert úgy van írva: „a földön” (MTörv 21,1) és nem kőrakáson, és „leesett”, nem pedig fán lóg, „a mezőn” és nem a vízen. Ha határvidéken találták, vagy város közelében, ahol a lakók többsége idegen, vagy nincs a városban törvényszék, nem törik el a (borjú) nyakát. Csak olyan várostól mérik a (holttest távolságát), ahol törvényszék található. Rabbi Eliezer véleménye szerint, ha (a holttest) két város között található (félúton), mindkét városból hoznak egy-egy borjút. Rabbi Eliezer szerint, ha a fej és a test külön fekszenek, a fejet a testhez viszik (és úgy temetik el). Rabbi Ákiva szerint a testet viszik a fejhez. A test melyik részétől mérenek? Rabbi Eliezer szerint az köldöktől. Rabbi Ákiva szerint az orrtól. Rabbi Eliezer ben Jákov azt mondja: attól a ponttól, ahol levágták, (vagyis a nyaktól). Mikor Jeruzsálem vénei eltávoztak, annak (a halottól közeli) városnak emberei kiválasztanak egy borjút a nyájból, amelyet nem dolgoztatnak, és nem volt rajta soha iga, és nincsen testi hibája. A borjút leviszik a patakhoz, melynek szilárd a medre, ha nem túl köves, akkor megfelel. A borjút pedig bárdal hátulról lenyakazzák. Ezután ezt a helyet nem szabad megművelni, erre a helyre tilos vetni. De kendert szabad fésülni, és követ metszeni. A város vénei kezeiket megmossák a vízben ott, ahol a borjút megölték, és közben a következőt mondják: „kezeink nem ontották a vért és szemeink nem látták (a bűnt),” (MTörv 21, 7). De ki gondolná, hogy a törvényszék vénei gyilkolnának?! Ellenkezőleg, állításuk szerint az az ember, (akit meggyilkoltak) nem a mi segítségünket kereste, mert mi nem engedjük volna el őt étlen szomjan és kíséret nélkül. És ekkor a papok hozzáteszik: (MTörv 21, 8) „adj engesztelést népednek, Izráelnek, melyet kiválasztottál, Örökkévaló és ne engedj ártatlan vért Izráel, néped közepén”. És nem kell ezt hozzátenni: „Így engesztelést nyernek a vérért. Az isteni lélek jelenti nekik: „ha így cselekedtek, a kiontott vér bocsánatot nyer.”

SOFTIM - (שפטים)

HETISZAKASZ

Egyebek mellett a királyra vonatkozó törvényekkel is foglalkozik a szidra, ami nem tűnik feltétlenül aktuálisnak, pedig az. Az egyik micvája ez volt: **"És mikor majd ül királyi trónján, írja le magának a tan másolatát egy tekercsre" (17:18)**. Rási elárulja, hogy bölcseink szerint (Szánhedrin 21b) két Tórát kellett írnia. Egyet a kincstárban kellett őrizni, a másikat viszont mindig a király előtt kellett lennie. Erre vonatkoznak Rabbi Avraham Smuel Binjámin Szofer (Ktáv Szofer) szavai: **"Izrael királyának és a nép minden vezetőjének két tóratekerccsel kell rendelkezni, egyet tartson "kincstárban"**, vagyis a parancsok megőrzését - a kisebb micvák esetében is - a legnagyobb szigorúsággal vonatkoztassa magára, és egy legyen nála, bárhová is megy, hogy figyelmeztesse, tanítsa népét a micvák betartásának fontosságára. A **"kincstári"** és a **"mobil"** Tóra szövege kötelezően egyforma, de értelmezésükben, felhasználásukban legalább ennyire kötelező jelleggel különbözniük kell(ett). Minap a király kapcsán beszélünk arról, hogy két Tórát kellett írnia. A **"két Tóra"** fogalma másként is előjöhethet, például a Tóra egymástól homlokegyenest eltérő magyarázatait hallva is kialakulhat olyan érzésünk, hogy kettő van belőle. Az igazság keresésére és ennek nehézségeire a hetiszakasz is felhívja a figyelmet: "igazságot, igazságot üldözz" (16:20), a versben egymás után kétszer említett "igazság" szó talán a szükségszerűen különböző nézőpontok lehetőségére utal. A Talmud (Szánhedrin 32b) hoz néhány megjegyzést, ami a fenti mondat értelmezését segíti, ezek közül Ráv Ási véleményét idézem: **"az igazság első említése a szigorú törvényre, a második a kompromisszumra vonatkozik"**. **"A tanúk keze legyen rajta először, hogy megöljék őt ..."** (17.7.). A Rámbám a Misnához fűzött kommentárjában elmondja, hogy a tanúknak saját kezűleg kellett végrehajtani a halálos ítéletet, abból kifolyólag, hogy az igazságot csak ők tudták, hiszen amiről a többi ember értesülhetett az nem volt más, csak a történetről (az elkövetett bűnről) szóló elbeszélés. Ezen előírásnak volt még egy következménye, miként Rabbi Ávrám Menahem Rápá rámutat: **"jobban ügyelniük kellett a tanúknak, hogy a tanúskodás alkalmával igazat mondjanak"**. E törvény azt a nevelési célt szolgálta, hogy ritkán kerüljön sor halálbüntetésre, hiszen "Isten sír még a vétkesek kiontott vére után is". Bölcseink igyekeztek egyértelművé tenni, hogy az év minden napján kötelesek vagyunk legjobb tudásunk szerint szolgálni a Teremtőt és teljesíteni parancsolatait. Ezzel együtt - ismerve hittestvéreik természetét - az esztendő utolsó hónapját előtérbe helyezték azt sugallva, hogy noha minden kétséget kizáróan akkor cselekednénk helyesen, ha egyenletesen magas szinten lennénk micvatartók, nem várnak tőlünk lehetetlent. Ezt a gondolatot tovább folytatva eljuthatunk-e olyan következtetésig, hogy aki a többi tizenegy hónapban precízen tartja a parancsolatokat, annak elul nem hozhat semmi újat? Esetleg mondhatjuk-e, hogy a többi hónapot akár teljesen el is hanyagolhatjuk, és koncentráljunk minden erőnkkel az utolsó hónapra? Ha valaki úgy érzi, hogy nincs javításra szoruló cselekedete, jelleme tökéletes, akkor nem értette meg a hagyomány egyetlen betűjét sem, de az sem jutott messzebbre a megértés rögzös útján, aki azt feltételezi, hogy alap nélkül lehet házat építeni. A tisztánlátás a megtérés megkerülhetetlen feltétele, aminek gyakorlati alkalmazásában az lehet az első lépcsőfok, ha az ünnepekig hátralévő időben nem embertársaink hibásnak vélt cselekedeteivel foglalkozunk, nem kritizálunk, még ha teljesen biztosak is vagyunk igazunkban, ezzel szemben megpróbáljuk elfogadni és elmélyíteni azt a bonyolult gondolatot, miszerint nem vagyunk tökéletesek, és e szomorú, egyben előremutató tény okán talán az a leghelyesebb, ha az év végét megelőző időszakot kizárólag saját jellemünk, tetteink vizsgálatával töltjük.

Darvas István rabbi írása

SOFTIM - (שפטים)

HETI SZIDRA

Igazság Jóban és Rosszban

„Ha majd bemegy arra a földre, amelyet az Örökkévaló, a te Istened ad neked; azt birtokba veszed és ott letelepszel és azt mondd: királyt akarok emelni magam fölé, mint a körülötte lévő többi népek. Emelhetsz (vagy: tehetsz) magad fölé királyt (de csak) azt, aki az Örökkévaló a te Istened kiválaszt; testvéreid közül tégy királyt magad fölé, nem emelhetsz magad fölé idegen férfit, aki nem testvéred”. (5. Mózes, 17, 14-15).

Szakaszunk sok micvája között az egyik legáltalánosabb és legegységesebb a királyválasztás lehetőségének micvája. Ez kissé furcsán hangzik, mivel úgy tudjuk, hogy egy micva (parancsolat) általában kötelező erővel bír és mint ilyen nem egy választható lehetőség, ami az egyén, vagy a közösség, jó akaratától függ.

Itt azonban a szemünk láttára életre kel a paradoxon. A Tóra megadja a királyválasztás elméleti lehetőségét – ha a nép ezt akarja! – de azonnal feltételekhez köti. Innen kezdve ez már micva: a megszorítások sorozata; ezt és ezt teheti a király, emezt vagy amazt – nem.

Amint látjuk a fogalmazás óvatos. A Tóra nem írja elő a királyságot – ellentétben a bírakkal, rendőrökkel, felsőbbbíróssági és egyéb jogi intézményekkel, amelyekre kötelez (szakaszunkban). Itt, a Tóra engedelményt tesz a népnek: ha majd úgy alakul, hogy külső behatásra a nép királyt akar, illetve a monarchia mellett teszi le a garast – akkor ezt lehetővé kell tenni. Azonban ez a király csak „testvéred” lehet, vagyis zsidó, akit a Tóra törvényei köteleznek, mint minden zsidót. Szó sem lehet tehát egyfajta perszonál-unióról, amikor egy idegen király uralkodik a zsidókon. Ez eleve ki van zárva. Sőt! A Talmudi vitában Agrippa király zsidó származása körül, a Toszfoth arra a konklúzióra jut, hogy egy királynál nem elég, hogy az anyja zsidó, ahhoz, hogy zsidónak számíts, hogy külső behatásról van szó, amikor a nép királyt akar „mint a körülötte lévő többi nép”. Hiszen a természetes mózesi államforma, ami a Tóraadás után kialakult, az a törzsi alapokon nyugvó teokrácia volt („**kohanita királyság = szent nép**” – 2 Mózes, 19, 6), ez azonban feltételezte Mózes, vagy egy hozzá hasonló kaliberű próféta jelenlétét. A héber törzsek jól tudták, hogy a környező népek felett despota királyok uralkodnak. Hiszen a Tóra tanúsítja, hogy Edomnak nyolc királya volt, mielőtt Izraelben az első király uralkodott volna (1. Mózes, 36, 31-39). Az ősatyáknak keserves tapasztalataik voltak a filiszteus és egyiptomi királyokkal és ez nemigen ösztökélte fiaikat a királyság intézményének bevezetésére. Amint látjuk, Josua után, akik Mózes halvány visszfénye volt („mint a hold a naphoz viszonyítva”), többszáz éven keresztül inkább a laza törzsi kötöttséget és ad hoc bírák uralmát kultiválták – mintsem választottak maguknak királyt. Ez lehetővé tette azt az anarchisztikus állapotot, amit a Bírak könyvének szerzője úgy fogalmazott meg, hogy „**ebben az időben, nincs király (vagyis erőskező, központi hatalom) Izraelben és mindenki azt teszi, amit akar**” (Bírak, 21, 25).

Valószínű, hogy a népeknél a királyság, vagyis a központi hatalom, egy fejlettebb államforma volt, mint a törzsfőnökök váltakozó uralma, ami sok lazaságra adott alkalmat. Így volt ez nálunk is a Bírak korában, amikor a zsidók engedtek a környezet kulturális nyomásának és a gójok bálványait imádták. Akkoriban az egyetlen kísérlet királyt választani Schemben történt, ahol Avimelech, Gideon egyik fia,

HETI SZIDRA

שפטים

lemészárolta testvéreit és kikiáltotta magát királynak, Ez a kísérlet csúfos kudarcra végződött. Sámuel, a próféta, volt az utolsó bírja Izraelnek. Amikor ő megöregedett és fiai „nem haladtak nyomdokaiban”, követelte a nép Sámuelettől, nevezzen ki nekik királyt. Ott azonnal felmerült a kérdés: lehetséges-e zsidó monarchia a Tóra alapján? Vagy, mai szóval, van-e lehetőség egy zsidó államra, amely a Tóra szerint, annak szellemében, működik?

Míg a bibliakritikusok a két „**királyszakasz**” (itt, szakaszunkban és 1. Sámuel, 8. fejezetében) kvázi ellentétét boncolgatják, addig D.Z. Hoffman és mások a kettőben egy egészet látnak, amelyek kiegészítik egymást. Míg itt a Tóra a király kötelességeit, illetve a rá testált megszorításokat hangoztatja, - addig a Sámuel a népnek a király előjogait sorolja fel, talán hogy lehűtse a lelkesedést és elriassza őket.

Melyek a megszorítások, amelyek a zsidó királyt kötelezik? Lássuk csak:

„Ne tartson sok lovat, hogy ne vigye vissza a népet Egyiptomba, annak érdekében, hogy sok lova legyen, mivel az Örökkévaló meghagyta nektek: ne térjete vissza azon az úton”

„Ne tartson sok feleséget (háremet), hogy a szíve ne térjen el (Istentől) és ne gyűjtsön (harácsoljon) össze sok pénzt, aranyat és ezüstöt”.

Hanem mit csináljon?

„Amikor királyi trónján ül írja (írassa) le magának a Tan (Tóra) másolatát... és az legyen mindig vele és olvassa azt egész életében, hogy megtanulja félni az Istent, hogy megőrizze a Tóra minden szavát és betartsa törvényeit; hogy szíve ne legyen gögös testvéreivel szemben és ne térjen el a parancsolat(ok)tól jobbra vagy balra, hogy hosszú ideig uralkodhasson ő is és fiai is, Izraelben” (5. Mózes, 17, 16-20).

Feltéve és megengedve, hogy az ideális zsidó király tartja magát ezekhez a megszorításokhoz (Salamon nem tartotta magát. Mindháromban vétkezett!!) – mondhatja valaki, hogy eszerint a királyság nem nagy „**mecije**”. Se hárem, se nagy vagyon, se díszes lovasság – akkor mire jó és mennyiben jó zsidó királynak lenni?!

Úgy látszik, hogy a hangsúly a dolog szellemi vetületén van. A király a Tóra alapján és Isten kegyelméből király. Feladata a Tóra betartása és betartatása és ez a legpozitívabb, amit a Biblia a „**jó**” királyokról elmond: Dávid nyomdokain haladt, tartotta a Tóra törvényeit, kiirtotta a bálványimádást (amit elődjei vezettek be), védte a népet ellenségeitől stb.

Naftali Krausz

קבלה

Zsidó misztika IV. RÉSZ

Németh Zoltán beszélget Oberlander Baruch rabbival

A Talmud (Chágigá 14b.) elmond egy történetet melyben négy nagy Bölcs bement a Párdészbe – a misztikus tanok legmélyebb szintjére – és csupán egyikük, Rabbi Ákivá tért vissza épségben, a másik három közül az egyik meghalt, a másik megbolondult, a harmadik pedig eretnek lett. E négy embernek olyan misztikus élményben volt része, melyet csak az egyikük tudott feldolgozni.

A Talmud (uo. 13a.) egy másik történetet is elmesél: "Történt egyszer, hogy egy ifjú a tanházban olvasta Ezékiel könyvét és elmélyült a Chásmál tanulmányozásában [egyféle angyal, ld. Ezékiel 1:27., Talmud uo. 13b.], majd egyszer csak kicsapott egy tűzcsóva onnan és elégette őt. Ezek után törölni akarták a Bölcsök Ezékiel könyvét a Szent Íratok közül [hiszen veszélyt jelent olvasóira], Chánánjá ben Chizkijá azonban azt mondta: vajon mindenki olyan nagy bölcs, mint ez az ifjú?". Vagyis, ez az ifjú olyan mély átéléssel tanulmányozta Ezékiel könyvét, hogy olyan élményben részesült, amit nem volt képes feldolgozni. Azonban bárki más, aki olvassa Ezékiel könyvét, csupán intellektuálisan fog közeledni Hozzá (ha egyáltalán képes rá!) és ez nem veszélyes.

Ha valaki a zsidó misztikát akarja tanulmányozni, mit kell tennie?

A Zohár vagy bármely más kabbalisztikus mű egyfajta kódnyelven írotnak tűnhet a laikus számára. Olyan, mintha egy számítógép felhasználó a programozói nyelvbe kukkantana bele. A Chábád chaszidizmus sok misztikus fogalmat próbál megközelíteni és elmagyarázni oly módon, hogy azok könnyebben érthetőek legyenek az egyszerű ember számára is. Nagy hangsúlyt fektet a zsidó filozófiai tanokra, melyek sok tekintetben a Kabbalán alapszanak.

Így azonban a Zohár egy-egy sorát több oldalon keresztül kell elmagyaráznia ahhoz, hogy megérthessünk egy-egy mélyebb gondolatot egy micvával kapcsolatban.

Vannak, akik azt hiszik, hogy a Kabbala azt jelenti, amikor valamilyen szónak kiszámoljuk a gematriáját és ebből különböző következtetéseket vonunk le. De valójában az, hogy két szó számértéke azonos, még nem Kabbala.

Ahogy már fent megmagyaráztam, a Kabbala az a tudomány, ami Isten leírásával, a micvák és Isten kapcsolatának bemutatásával és a micvák megtartásának eredményével foglalkozik. Így tehát a legelső lépés a misztika felé az, hogy az ember elsajátítja a vallásos életmódot, hiszen, ha valaki nem vallásos és nem látja a micvák közismert oldalát, akkor hogyan érthetné meg a rejtettet? Csak akkor tudjuk élményszerűen átélni a misztikus tanokat, ha magunk is teljesítjük a parancsolatokat.

Mit mond a Kabbala a lélekről?

Rabbi Snéur Zálmán, az első lubavicsi rebbe, részletesen és alaposan magyarázza ezt a témát a Tánjá című könyvében (mely hamarosan magyar nyelven is napvilágot lát). Az első fejezetben megtudjuk (az Ári írásaiból, Jesájá 57:16. alapján), hogy minden zsidónak két lelke van, a második fejezetben pedig, hogy az egyik egy isteni lélek, a másik egy egyszerű lélek. Az egyszerű lelkünk egyfajta ösztönös lélek – nefes háböhámit (szó szerint: állati lélek) –, az isteni lelkünk pedig Istennek egy szikrája – chélek Eloká mimáál mámás –, vagyis magának Istennek minden zsidóba helyezett része. Hogyan lehet két lélek egy emberben? Képzeljünk el egy gépet, amit kétféle konnektorba kell

csatlakoztatni. Az egyik konnectorban van az isteni lelkünk, ami a szellemi élethez ad energiát, innen kapjuk az erőt ahhoz, hogy megtegyük a micvákat, hogy reggelenként korábban keljünk, hogy imádkozzunk és tfilint tegyünk, és ebből van erőnk ahhoz, hogy még télen is péntek délután időben otthon legyünk, pedig akkor elég korán kell meggyújtani a gyertyákat. Ez a lelki erő azonban csak arra használható, hogy szent dolgokat hajtsunk végre. A másik "konnectorban" az ösztönös lelkünk van, ami a mindennapi dolgokhoz ad erőt. Cselekedeteinktől függ, hogy honnan kapjuk az energiát.

Sokan nem értik, hogyan lehet az, hogy pl. miikor reggel felkelnek nagy kedvük van tempomba menni vagy megtenni egy micvát, majd később mégis, esetleg ugyanolyan kedvvel esznek egy nem kóser reggelit! Felmerül a kérdés: hát egészséges az ilyen ember vagy talán skizofrén? A válasz az, hogy az a lélek, ami az egyikre ösztönözte nem készíti őt a másikra. Az emberben állandó viaskodás folyik e két lélek között. Ha az isteni lélek győz, akkor az ember a zsidóságot élvezi, ha az ösztönös lélek győz, akkor az ellenkezőjét, pl. lustálkodást, vagy ami még rosszabb, esetleg bűnözést. A zsidó ember isteni lelke tehát az, ami erőt ad neki, hogy egy szellemibb életet élhessen.

Mit jelent az, hogy Isten az embert "az Ő képére és hasonlatosságára" teremtette (1Mózes 1:26.)?

Itt is nézhetjük az egyszerűbb és a kabbalisztikus magyarázatot. Szforno (1Mózes uo.) úgy magyarázza, mivel a teremtésben Istenen kívül csak az emberek rendelkeznek szabad akaratral, hogy eldöntsék jót, vagy rosszat tegyenek-e (még az angyalok sem!), ezért az embert Istenhez hasonlónak tekinthetjük. Egy mélyebb magyarázat szerint az idézett kifejezés a fent említett isteni szikrára utal, ami szintén értelmezhető Istenhez való hasonlatosságunk alapjaként. Egy még mélyebb kabbalisztikus magyarázat pedig a korábban már szintén említett

10 szférával hozza összefüggésbe a fenti mondatot. Ahogy 10 szféra (szint) van Istenben, hasonlóképpen 10 szint van az emberben is (lásd fent). A Kabbala hivatkozik a Biblia következő mondatára: "mibszári echze Eloká – ...testemben látom meg az Istent" (Jób 19:26.). Hogyan lehet a testünkben meglátni Istent? Úgy, hogy a bennünk lévő 10 szintről következtethetünk egyfajta tükörként az isteni leereszkedés 10 szintjére.

Mesélik, hogy az orosz forradalom alatt a belorussziai Lubavicsban, a jesiva egyik növendéke teljesen odavolt, amikor megérkezett a cár halálhíre. Nem értették, hogy miért viselte meg ezt a bóchert ennyire a cár elvesztése. Nem értitek? – mondta nekik – eddig, amikor a Világ Királyáról tanultam, mindig a cár fogalmára gondoltam, amivel össze tudtam Őt hasonlítani, de most, hogy nincs földi császár vagy király, hogy fogom elképzelni a Királyok Királyát? A cár tehát ennek a fiúnak csak egy jó másál, egy jó példázat volt Istenre... Ugyanígy vagyunk mi is "Isten képmása", bizonyos szempontból az ember is Istent szimbolizálja itt a földön.

Mit mond a misztika a halál utáni létről?

A következőkre már a Talmud és a Midrás is kitér különböző helyeken (ld. Szánhedrin 10. fej.), majd később a kabbalisztikus irodalom is részletesen tárgyalja (ld. Sáár Hágilgulim és másutt). Az ember testből és lélekből áll, ha a fizikai testünket elveszítjük, attól még a szellemi megmarad. A lelkünk már létezett születésünk előtt és létezni fog halálunk után is. Isten csupán összekapcsolja a testet és a lelket, hogy abból élő ember születhessen, aki micvákat teljesíthet ezen a földön (ugyanis szellemi fejlődést csak ebben a világban – a földön – érhetünk el, ahol szabad akaratunk által magunk dönthetünk egyes cselekedeteinkről). Halálunk után egy égi bíróság előtt kell számot adnunk földi cselekedeteinkről.

Folytatjuk...

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium 2015-2016-2017

A Bo hetiszakas háftárját Streit Sándor elnök mondta, mert ez volt a Bár Micvó hetiszakasza. Ugyanezt a háftárát szokta mondani, mikor Magyarországon tartózkodik Mester Zsolt is, akinek közösségünk nevében születésnapja alkalmából gratuláltunk.

Vasárnap temettük Rónai Gábort, a mindenki által ismert és kedvelt „Gabi bácsi” -t.

A Surányi házaspárnak megszületett a 10. unokája, keddünél gratuláltunk a nagyszülőknek.

Február 3-án, kedden a délután imádkozást követően volt a Tu BiSvát ünnepség.

Néhai dr. Zentai Róbert felesége és családja emléktáblát állított a férjnek és apának.

Purimkor a Megilát, Eszter könyvét mindegyik alkalommal a rabbi olvasta fel. A Zájin Ádár vacsorán a születésnapját ünneplő

rabbi énekelt Jakal Zoltán kántorral, és énekelte meg az erre igen fogékony közönséget. A hangulatot tovább fokozta a Gerendás Péter - Zsoldos Gábor duó. A finom ételeket és salátákat a Carmel étterem biztosította.

Péntek este az imádkozáson részt vettek a Scheiber Sándor Iskola 13. évfolyam végzős

diákjai, az osztályfőnök, Kiss Henriette vezetésével.

Március 13-án elhunyt Borsányi Schmidt Ferenc professzor. Temetése kedden volt, Schöner Alfréd főrabbi és Zucker Immánuel kántor temették. Borsányi professzor betegsége előtt gyakran látogatta zsinagógánkat, írásaival rendszeresen jelentkezett az Emberbarátban.

Pészáchkor a szédert Horovitz László és Rosenfeld Dániel kántorjelölt vezette le.

Sávuot 1. napján Chajim Shaul Glitzenstein rabbi és felesége, Muski rebecen Smuel Glitzenstein rabbival és feleségével, Sosi rebecennel közösen látták vendégül ebédre közösségünket.

Sávuot ünnepének 2. napján, hétfőn eltávozott az élők sorából Bánki Péter. Levájé-je másnap, kedden volt, Smuel Glitzenstein rabbi vezette a temetési szertartást. A sive-t az eltávozott lakásán, a családdal együtt tartották a kile tagjai.

Június 8-án pénteken Jahrzeit-táblát avattunk néhai Hámori László emlékére.

Mester Tamás iker fiai, Dávid és Dániel a hét végén ünnepelték 11. születésnapjukat. Gratuláltunk és jó egészséget, sok örömet, boldogságot kívántunk nekik.

Gervai László június közepén befejezte a zsinagógánk dísztermében lévő kristály csillárok felújítását.

Június 21-én Micha Farnadi Jerusálmi Márk okleveles szajfer (szofér), tóravizsgáló és grafikus egy betű- és szóhibás Tóra-tekercsen mutatta be a javítás lépéseit. A javítások végeztével az, immár ismét kóser Tóra-tekercsent péntek este a

Kabalat Shabat előtt ünnepélyes keretek között helyeztük el a Frigyszekrényben.

Pénteken Pöltz István emléktáblát és mécsest állított eltávozott felesége és sógornője Spitzer Júlianna és Spitzer Veronika, valamint ismerősei, néhai Rádai Tibor és felesége, Rádainé Friedmann Ibolya emlékére.

Szombaton a Solajs Szödajsz keretében köszöntöttük Rosenfeld Dániel kántorjelölt 5 éves unokahúgát, Csicsit, születésnapja alkalmából.

Július 18-án péntek este Megyeri András Jonatán vezette le az imádkozást. Az esti kiddus keretében Tóra-magyarázatot tartott.

Július 25-én a Mazsihisz Rabbistülete országos főrabbinak választotta meg dr. Frölich Róbertet, a Dohány utcai Zsinagóga főabbiját. A Budapesti Rabbiság megválasztotta Deutsch Róbert főrabbit ismételten vezetőjének. Dr. Frölich Róbert töltötte be eddig a helyettesi posztot, de mivel ő lett az Országos Főrabbi, ezért a helyére Radnóti Zoltán rabbit választották meg.

Július 30-án, csütörtökön volt Goldberger Rachel Noémi és Grimberg Peter chászenéje Izraelben, Netanján.

Életének 59-ik évében, augusztus 5-én Deutsch Róbert főrabbi, a Bethlen téri zsinagóga rabbija, a Rabbistület elnöke, a Rabbiság

igazgatója szerda reggel eltávozott. Báruh dáján háemet.

Szabados Ferencné augusztus 17-én eltávozott. Temetése augusztus 23-án volt.

A Budapesti Rabbiság megválasztott új elnöke, az eddigi alelnök, Radnóti Zoltán lett.

Glitzenstein Smuel rabbinak és feleségének, Sosi asszonynak megszületett 6. gyermekük.

Péntek este köszöntöttük Goldberger Jenőt, mert megszületett 2. unokája.

Ros Hásáná 1. napján, szeptember 14-én, a délelőtti imádkozás után Glitzenstein Smuel rabbi és felesége Sosi rebecen ebéddel látták vendégül közösségünk tagjait. Davidovics László rabbi droset mondott, Streit Sándor visszaemlékezett zsinagógánk elmúlt esztendéjére.

Szukkajsz ünnepére a tető „benádazása” és az oldalfalak függönnyel való körbevonása után Bognár Zsuzsa és Rosenfeld Ildikó, körzetünk tagjai, saját, és a Rosenfeld gyerekek által készített dekorációval díszítették fel a sátor.

Október 1-én szukkajsz második félünnepén az immár szokásos lecsó-party helyett halászlé-partyt tartottunk. Zilber József és felesége, Éva asszony készítették el az ízletes halászlét, melyet a szép számban megjelent vendégek a sátorban fogyasztottak el.

Október 30-án péntek este avattuk Gálfi György emléktábláját.

December 12-én, kislelv hó 30-án elhunyt dr. Kovács Bertalanné dr. Liener Ibolya. Gyászolták férje, gyermekei, unokái, közeli és távoli rokonai, köztük a Goldberger család. Darvas István rabbi és Zucker Immánuel főkantor végezték a temetési szertartást. A siva idején az elhunyt lakásán körzetünk biztosította a minjánt.

December végén Solajs Szödajsz keretében emlékeztünk meg arról, hogy Horovitz László

30 éve jár zsinagógánkba, hétköznapi Tóra-olvasóként.

Következő szombaton a Bethlen téri templomkörzet tagjai is résztvettek a Solajs Szödajson és az esti imán. Meglepetés volt számunkra, örültünk a vendégeknek.

Vasárnap délelőtt kísértük minden élő utolsó útjára Gálfi Miklóst, aki februárban töltötte volna be a 100. életévét.

2016

Januári péntek este avattunk emléktáblát néhai Rosenfeld Imre, Rosenfeld Dániel kántorjelölt nagyapja emlékére. Január 24-én volt Tu B'Shvat.

Februári szerda reggel Darvas István rabbi imádkozott templomunkban. Ezen a napon ünnepelte születésnapját, mely alkalomból köszöntöttük.

Március 17-én csütörtökre este tartottuk Zájín Ádár emlékére a halvacsorát. Chájim Saul Glitzenstein rabbi adott az alkalomhoz illő tanítást.

Zinner Iván eltávozott az élők sorából. Temetése szerdán volt a Kozma utcai temetőben.

Purimkor a rabbi olvasta fel a Megillát. A 35. születésnapját ünneplő rabbi és a fia, Meni énekelt, Garai Róbert színművész verssel és humoros történetekkel szórakoztatta a megjelenteket, majd Schwezoff Dávid énekelt és zongorázott.

Április 6-án szerda este a mincha – mááriv imádkozáson megtisztelte közösségünket Kerekes Béla főkántor.

Április 17-én a minche imádkozásra érkezők segítettek az utolsó betűk javításánál, majd utána énekléssel, tánccal ünnepelték a felújított Tóra használatba vételét.

Április 23-án szombaton megtartott második széder-estét Glitzenstein Smuel rabbi vezette, a körzet előljárói is jelen voltak. A rabbi gyermekei, Meni és Dovi a Má Nistánó-t énekeltek.

Május első napjaiban gratuláltunk Chájim Shaul Glitzenstein rabbinak és feleségének. Második gyermekük, kisiú Ereben, Jeruzsálemben született.

Közösségünk tagja, örökös előljárója, Müller Tamás elhunyt. Temetését május 12-én, csütörtökön Deutsch László főrabbi és

Radnóti Zoltán rabbi vezették, a kántori teendőket Fekete László főkántor látta el.

Dr. Kovács Bertalan Jahrzeit-emléktáblákat készítettett szülei, valamint a néhány hónapja eltávozott felesége szüleinek emlékére.

Június 7-én visszaérkezett Chajim Saul Glitzenstein rabbi és családja Izraelből, a fiúgyermekük brisz milójáról, ami Jeruzsálemben volt.

Június 12-én vasárnap Smuel Glitzenstein rabbi és felesége Sosi rebecen sávuoti szokások részeként tejes-vacsorán látták vendégül körzetünk tagjait.

Július 15-én szombat délelőtt a Kanadában élő Patak Ági és családja adta a kiddust. Visszaemlékezett a nagymamájára Patak Sárira, aki a körzet adminisztrátora volt és az édesapjára. Zilber József előljáró is emlékezett Patak Jánosra, aki osztálytársa, barátja volt.

Szeptember végén délután a 120 éves Hunyadi téri zsinagógát ünnepelték hitközségi vezetők, a zsidó közösség, valamint a városvezetők. A körzet elnöke,

Gervai László köszöntőjével emlékezett a zsinagóga múltjáról, Fináli Gábor rabbi helyettes pedig a vallási életről beszélt, valamint az elődöket méltatta.

Szeptemberben kívánt mázál tovót közösségünk Szerb Gábornak és hitvesének chászenéjük alkalmával.

Szeptember 23-án péntek este Kővári Sándorné emlékére férje, fia és unokája jelenlétében Jahrzeit-táblát avattunk.

Október 3-án, Ros Hásáná 1. napján Glitsenstein Smuel rabbi és felesége Sosi rebecen ebéddel kedveskedtek közösségünk tagjainak.

December 7-én szombaton köszöntötte Streit Sándor elnök Darvas Györgyöt, valamint Ezra ben Zevulunt, abból az alkalomból, hogy 50 éve volt a bár micvójuk és ezt a hetiszakaszt mondták.

Következő szombat délután köszöntöttük Czebe Ivánt, aki 54 év késéssel ugyan, de megtartotta bár micvóját a Páva utcai közösségben. Glitsenstein rabbi és kilénk elnöke is gratulált ehhez a nem mindennapi teljesítményhez.

Szombaton a kiddusnál Ezra ben Zevulunt köszöntöttük 60. születésnapja alkalmából, melyre igen finom, különleges süteményeket és italt hozott. Az ünnepségen részt vett Ezra családja, akik Izraelből érkeztek.

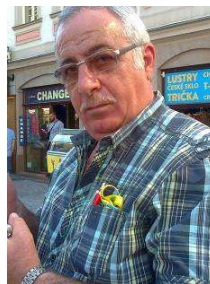
A december 25-i hanuka-ünnepségen a gyertyagyújtást Rosenfeld Dániel kántorjelölt végezte, az ünnepi beszédet Smuel Glitsenstein körzetünk rabbija mondta. A műsorban felléptek Garai Róbert színművész, Zucker Immanuel és Nógrádi Gergely kántorok.

Gervai László köszöntőjével emlékezett a zsinagóga múltjáról, Fináli Gábor rabbi helyettes pedig a vallási életről beszélt, valamint az elődöket méltatta.

2017

Január 7-én szombaton délelőtt Rosenfeld Dániel kántorjelölt volt a máftír, abból az alkalomból, hogy 20 éve volt a bár micvója és ez volt a háftárája.

Berkovics Sándorné Sári néni, Halpet Sándor édesanyja, 96-ik évében elindult minden élők utolsó útjára. Temetésén sok kárpátaljai vett részt. Glitsenstein Smuel rabbi temette.

Tévét hó 15-én minden előjel nélkül hirtelen elhunyt az életvidám, mindig humoros Györi László.

Februárban Rosenfeld Dániel kántort köszöntötték kántori vizsgája alkalmából, aki a kántorok és a zenetanárok együttes véleménye alapján záróvizsgáján kiváló minősítést kapott.

Márciusban Wirth Péter Kanadából adománygyűjtéssel járult hozzá a Zájin Ádár halvacsoara megrendezéséhez, amit édesanyja, Wirth Jánosné juttatott el hozzánk.

Március 11-én, a szombati Solajs Szöudajsz után volt a Megilla-olvasás, majd a Purim ünnepség Darvas István rabbi részvételével, melyet Smuel Glitsenstein és felesége, Sosi rebecen, valamint Chájim

Saul Glitsenstein rabbi és felesége Muski rebecen támogatásával rendezett közösségünk.

Ádár hó 17-én (március 15-én) unikális elemekkel díszített katonai tiszteletadás, díszlövés és ágyúlövés mellett, felolvastak neveket a több, mint 20.000 zsidó származású 1848-as hősök névsorából, az'48-as hősök leszármazottjai felolvasták saját felmenőik neveit is.

Március 17-én péntek este avattuk fel dr. Kovács Bertalanné Ibike emléktábláját. Jelen volt az eltávozott férje, leánya és veje, aki a Káddisimát mondta utána. Ugyanekkor avattuk fel a Kanadában élő Weisz (Víg) László szüleinek emlékére készített márvány emléktáblát.

Április 7-én pénteken emléktáblát avattunk a Braun- valamint a Marosi család eltávozottjainak emlékére. Marosi György, valamint Braun Miksa és családja, külföldön élő leánya és veje is részt vettek az eseményen.

Szombaton köszöntöttük Glitzenstein Menit és Dovit, továbbá Garai Róbertet születésnapjukon.

A második széder-estét Chájim Saul Glitzenstein rabbi vezette, Rosenfeld Dániel kántor és Horovitz László előimádkozó segítségével. Pészách második napján köszöntöttük Zilber József előjárót születésnapja alkalmából.

Chájim Shaul Glitzenstein rabbi szülei és testvérei megérkeztek Izraelből, illetve Lengyelországból. Itt tartózkodásuk idején zsinagógánkba jöttek imádkozni.

Június 1-én, csütörtökön Sávuot 2. napján, a délelőtti imádkozást követően Smuel Glitzenstein rabbi és felesége, Shosi rebecen tejeskiddust adnak. A kiddust Róth Alex támogatta.

Június 4-én vasárnap volt Müller Tamás sírköze avatása a Kozma utcai sírkertben.

Június 16-án pénteken este felavattuk Zinner Iván emléktábláját a zsinagógánkban.

Július 22-én Gervai László adta a Solajs Szöudajsz-ot abból az alkalomból, hogy 50 éve volt a bár micvója.

Július 27-én, Áv hó 4-én, körzetünk tagja, dr. Kovács Bertalan, hosszas betegség után eltávozott a földi életből. Temetése vasárnap délelőtt volt a Kozma utcai temetőben. Deutsch Péter rabbi és Zucker Immanuel főkántor végezték a temetési szertartást.

Szeptember 16-án a solajs szöudajsz keretében Streit Sándor elnök megemlékezett zsinagógánk alapításának 95. évfordulójáról.

Ros Hásáná 1. napján, szeptember 21-én a délelőtti imádkozás után Glitzenstein Smuel rabbi és kedves felesége Sosi rebecen ünnepi ebédrel látták vendégül közösségünk tagjait.

Glitzenstein Smuel rabbi és Streit Sándor elnök irányításával zavartalan volt az imádkozások folyamata. Rosenfeld Dániel látta el részben a kántori feladatokat. Darvas György fősamesz a rá jellemző megszokott „tapintattal” végezte tevékenységét.

Szukoti képek:

Novemberi szombat délelőtt a kiddust Roth György adta.

Hétfőn közösségünk sameszának, Darvas Györgynek és Mester Tamásnak is születésnapja volt.

Csütörtök este, a Tévét 10 böjt kimenetelét követően Roth Alex megvendégelte a kile tagjait.

Balla Zsolt, Lipcse város főrabbija személyes pénzadományt adott körzetünk részére.

A hanukai ünnepséget az OR-ZSE közösséggel együtt tartottuk. Smuel Glitzenstein rabbi ünnepi beszéde után Darvas István főrabbi tanítást is adott a megjelenteknek. Glitzenstein rabbi dalokat énekelt gyerekeivel és a jelenlévők lelkes közreműködésével. A műsorban szerepelt Szentkirályi György gitárművész és Kelle Botond bűvész, valamint Zucker Immanuel gitárkísérettel dalokat adott elő nagy sikerrel.

Összeállította: Dr. Goldberger Tamás

Hanukai képek:

MEGHÍVÓ

**TISZTELETTEL ÉS
SZERETETTEL MEGHÍVJUK
ÖNT, KEDVES
CSALÁDTAGJAIT ÉS
BARÁTAIT A BZSH NAGY
FUVAROS UTCAI KÖRZET
EMBERBARÁT
TEMPLOMÁNAK 100 ÉVES
CENTENÁRIUMA
ALKALMÁBÓL RENDEZETT
ÜNNEPSÉGRE ÉS AZ AZT
KÖVETŐ ÁLLÓFOGADÁSRA**

Helyszín: 1084, Budapest Nagy Fuvaros u. 4.
Időpont: 2022. szeptember 18. 17:00
5782. Elul 22. Szlichot 1. napja

RECEPT-TÁR

Gránátalmás Főtt Marhaszegy – Mandarinos Édesburgonya pürével

Eme izgalmas receptet hoztam mára egy tipikus Ros Hásáná (szegy, gránátalma, alma(cider) igazi Grand Slam) esti vacsora kicsit elrugasz-kodik a megszokottól, de érdemes kipróbálni egy edényben minden alapanyag. Bár a gránátalma ennek az ételnek a főszereplője, amely éppen a megfelelő mennyiségű enyhén édes savat hozza el a fanyar gránátalma kiegyensúlyozásához. Köretnek, ha már új év van mandari-nos édesburgonyával, tálaljuk. Finom szaftos omlós szegyhús, kellemes mártás, fejedelmi vacsora.

Hozzávalók:

- Fűszerkeverék (dörzsöléshez)
 - 3 evőkanál cukor
 - 1 evőkanál kóser só
 - 1 evőkanál paprika
 - 1 evőkanál fokhagyma por
 - 1 tk tört fekete bors
 - 1 tk cayenne bors
 - 1/2 csésze gránátalma szirup
 - 2 csésze marhahúsleves
 - (vagy 1 marhaleves kocka 2 csésze forró vízben feloldva)
- A húshoz
 - 2 kg szegy
 - 2 evőkanál repceolaj (oliva is jó)
 - 3 közepes hagyma, félbevágva és felszeletelve
 - 1 tk só
 - 1 tk durvára őrölt fekete bors
 - 3 gerezd fokhagyma, összetörve
 - 1 üveg (330 ml) almabor (cider)
 - 1/2 csésze paradicsomszósz
 - 1/2 csésze gránátalma szirup
 - 2 csésze marhahúsleves
 - (vagy 1 marhaleves kocka 2 csésze forró vízben feloldva)

Mandarinos édesburgonyapüré

Hozzávalók:

- 4 édesburgonya, meghámozva és kockákra vágva
- 3 normál burgonya, kockákra vágva
- 1 mandarin héjában és levében
- 2 evőkanál extra szűz olívaolaj

Elkészítés:

Egy tálban keverjük össze az összes fűszert. Öblítsük le a szegyet, és alaposan szárítsuk meg. Dörzsöljük be a fűszerkeverékkel a szegy mindkét oldalát. (A fűszeres dörzsölésből több lesz, mint amennyire valószínűleg szüksége lesz. A többit fagyasszuk le legközelebbre) Helyezzük a fűszerezett szegyet egy cipzáras zacskóba; egy éjszakára hűtőbe tesszük. (Ha kevés az idő, hagyd a fűszeres húst szobahőmérsékletűre hűlni 1 órát. Ezután folytasd a recepttel.

Vegyük ki a hűtőszekrényből; hagyjuk a szegyet szobahőmérsékletűre melegedni. Melegítsük elő a sütőt 180 °C-ra.

Melegíts fel egy nagy öntött vas edényt vagy tűzálló edényt (sütőbe is tesszük az ételt) nagy lángon. Adjuk hozzá az olajat és a szegyet. Süssük a hús mindkét oldalát oldalanként 4-5 percig, amíg szép barna nem lesz. Vegyük ki az edényből és tegyük félre.

Adjuk hozzá az almabort, fakanállal, kaparjuk ki a megbarnult darabokat a serpenyő aljáról.

Adjuk hozzá a többi összetevőt. Forraljuk fel a keveréket; Tegyük vissza a szegyet az edénybe. Ha serpenyőt használtunk, öntsük a mártást és a hagymát a szegyre.

Fedjük le az edényt, ha nincs fedőnk használjunk alufóliát. Süssük a sütőben 30-40 percet.

Vegyük ki a sütőből; fordítsuk meg a szegyet. Tegyük vissza a sütőbe továbbra is lefedve. Ezen a ponton a sütési idő a hús méretétől függően változik. Azt javaslom, hogy adjunk még 45 percet, mérettől függetlenül, majd 30 percenként ellenőrizzük, amíg teljesen puha nem lesz. Vegyük ki a sütőből, és hagyjuk teljesen kihűlni a szegyet a szószban. (Ha a szegyet forrón kivesszük a szószból, akkor a szegy száraz lesz.)

Ha fel akarjuk aprítani a szegyet, várjunk 45 percet, miután kivesszük a sütőből, és amíg még meleg, 2 villával aprítsuk fel az edényben, ahol a folyadékban maradhat.

A szegy szeleteléséhez hagyjuk teljesen kihűlni, majd vegyük ki a szószból, és szeleteljük fel. Díszítsük gránátalma magokkal.

Mandarinos édesburgonyapüré elkészítése:

Helyezzük a burgonyát egy nagy edénybe, mossuk meg jó alaposan. 35-45 perc alatt főzzük nagyon puhára.

Lecsepegtetjük, és visszahelyezzük a fazékba vagy a tálalóedénybe. Fakanállal vagy krumplinyomóval törjük össze.

Adjuk hozzá a többi hozzávalót és jól keverjük össze. Forrón vagy melegen tálaljuk.

Megjegyzések és tippek:

Nyugodtan adjunk hozzá friss bazsalikomot vagy mentát közvetlenül a tálalás előtt, hogy még jobban fokozza az ízeket.

„Bűncselekmény megalapozott gyanúja nem áll fenn”

Nem vizsgálják ki a Netanjahu irodájában történt iratfeldarabolással kapcsolatos vádat: Gali Baharav-Miara főügyész tájékoztatta a Legfelsőbb Bíróságot, hogy nem megalapozottak azok az állításokat, amelyek szerint Benjámín Netanjahu volt miniszterelnök elrendelte az irodája széfjében őrzött dokumentumok feldarabolását mandátuma végéhez közeledve. Az ügyet a rendőrség nyomozási és titkosszolgálati osztályának vezetője is megvizsgálta, aki szintén kijelentette, hogy nem szolgáltatott kellő alapot a nyomozás megindításához.

(ujkelet.live)

A New York-i rendőrség növeli a járőrözést Williamsburgben

Keechant Sewell, az NYPD biztosa hétfő esti sajtótájékoztatóján kijelentette, hogy a rendőrség fokozni fogja a járőrözést a Williamsburg (Brooklyn) zsinagógái közelében a környéken egyre gyakoribb antiszemita támadások miatt.

Sewell a brooklyni Lynch Street-i sajtótájékoztatón elmondta azt is, hogy ezen értelmetlen támadások miatt állandó mobilegységet telepítettek a zsinagógák közelébe, hogy rendszeresen a helyszínen lehessenek, és közbe tudjunk avatkozni, valamint megnövelték a járőrözést is az érintett helyeken.

(hirolvaso)

Fél millió éves elefánt agyarárt találták meg Izraelben

Félmillió éve élt elefánt 2,5 méteres agyarára bukkantak Izraelben – jelentette a Jediot Aharonot című újság hírportálja, a Ynet szerdán.

Az ország középső részén, egy Gedera melletti kibucnál találták meg a Tel-avivi Egyetem és a Ben-Gurion Egyetem kutatói közösen a körülbelül 400 000 évvel ezelőtt kihalt egyenes agyaráú elefántfaj egyedétől származó ősi csontot.

Az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA) ásatást vezető őstörténésze, Avi Levy szerint ez a valaha izraeli vagy közel-keleti őskori lelőhelyen talált legnagyobb teljes fosszilis agyár.

Komoly kihívást jelentett teljes egészében kiemelni a földből a törékeny, félmillió éves leletet, mert a levegőbe kerülve minden érintés szétzúzhatta. Ezért már a terepen elkezdtek az agyár konzerválását, amelyet később az IAA laboratóriumaiban folytattak.

Már másfél millió évvel ezelőtt megjelentek az elefántok ebben az akkor valószínűleg mocsaras, a mainál csapadékosabb térségben, ahol együtt éltek más nagy állatokkal, köztük vadmarhákkal, vízilovakkal, szarvasokkal, szamarakkal és vaddisznókkal.

Az elefántmaradványok lelőhelyének közelében, a félmillió évvel ezelőttire datált lelőhelyen a korai ember is letelepedett, de egyelőre nem világos, hogy vadászott-e elefántra. Az elefánt húsa ezen a száraz és meleg éghajlaton nem áll el több napig, ezért a régészek szerint valószínűleg nagy csoportban és gyorsan fogyaszthatták el összejöveteleken.

(Forrás: izraelinfo.com)

ISMERETLEN ZSIDÓK NYOMÁBAN I.

Henry Orenstein (született Henryk Orenstein; 1923. október 13. – 2021. december 14.) lengyel származású zsidó-amerikai játégyártó, profi pókerjátékos, vállalkozó és , aki a New Jersey állambeli Veronában élt. Őt náci koncentrációs és haláltábor túlélőjeként a háború után menekülteként emigrált az Egyesült Államokba, ahol több mint 100 szabadalom birtokosa lett, köztük a *Transformers* is. Játéktervezőként és gyártóként hatalmas vagyont tett szert, és bekerült a New Jersey Inventors Hall of Fame-be. Professzionális pókerjátékának köszönhetően, állandó rekordja és nyereményei miatt 2008-ban bekerült a Póker Hírességek Csarnokába. Unokahúga, *Lili Bosse*, elismert emberbarát és a kaliforniai Beverly Hills polgármestere volt.

Orenstein egy **Hrubieszów**-i (Lengyelország) zsidó családba született. Édesanyja háztartásbeli, édesapja gabonaexportőr volt. Zsidó származásuk miatt, náci koncentrációs táborokba deportálták, ötöt közülük túlélte.

1939. szeptemberében a német hadsereg bevonulását követően **Orenstein**, három testvérével és apjával **Olykába** menekült,. **Orensteinék** két évig **Olykán** éltek, majd visszatértek anyjukhoz és nővérükhöz **Hrubieszówba**. **Orenstein** interjúi során kifejtette, hogy családja titkos búvóhelyeket épített a kettős falak közé, ahol elkerülték a hatóságokat. Végül, miután kimerítették az élelmiszer- és vízkészleteiket, feladták magukat.

Szüleit más zsidókkal együtt teherautókra rakták, és egy temetőbe vitték, ahol agyonlőtték és eltemették őket. Őt és testvéreit a **budzyńi** fogolytáborba szállították, amelyet végül altáborként beépítettek a **Majdaneki** koncentrációs táborba. **Orensteint** és testvéreit **Płaszówban is fogva** tartották a hírhedt **Amon Goeth** alatt . **Orensteint** és testvéreit később a **németországi Ravensbrück koncentrációs táborba** szállították.

Budzyńban tartózkodva **Orenstein** egy nap a hangosbeszélőn keresztül bejelentést hallott, hogy minden tudósnak jelentkeznie kell a hivatalban. Mivel úgy gondolta, hogy ez esélyt jelenthet a túlélésre, **Orenstein** feliratkozott a bátyjával együtt, bár egyiküknek sem volt tudományos képzettsége. Személyes beszámolója szerint **Orenstein** elmondta, hogy a náci német parancsnokok rájöttek, hogy a regisztráltak közül néhányan nem tudósok, de elfogadták a trükköt, hogy az úgynevezett "kutatói állásokban" maradhassanak, és ne sorozzák be őket a náci német gyalgóságba.

Orenstein és két testvére, **Fred és Sam** túléltek a holokausztot, bátyjuk **Félix és húga, Hanka** pedig a háború végén, fogságuk utolsó napjaiban külön koncentrációs táborokban haltak meg. Az **SS Marine Flasher**, egy C4 típusú, menekültek szállítására használt hajó fedélzetén emigrált az Egyesült Államokba, ahol csatlakozott a nagybátyjukhoz Manhattanben.

Kezdetben a Libby's konzervgyárban talált munkát, ám egy nap **Orenstein** egy áruház kirakatában észrevett egy menyasszony babát, amit 29,95 dollárért árultak. (Ez a 21. század elején 200 dollárnak felelne meg). Úgy döntött, hogy ő is tudna olyat készíteni, ami megfizethetőbb, és játégyártó lett. Miután sikereket ért el első babáival, megkereste első egymillió dollárját, és megalapította a Topper Toys-t, olyan jól ismert játékokat gyártott, mint a "Suzy Cute" miniatűr babák sorozata és a Johnny Lightning modellautók sorozata.

Alan Hassenfeld a **Hasbro** korábbi vezérigazgatója, a **Transformers létezésének "katalizátorként"** tartja számon: az ember, aki meggyőzte a **Hasbrót**, hogy vásárolja meg a **Dialclone** és **Micro Change** játékokat, és csomagolja át őket **Transformersnek**. A **Transformers** mellett egyik legismertebb találmánya, egy olyan eszköz, amely a pókerjátékokban a nyitott lapok észlelésére és megjelölésére szolgál.

(Részlet: wikipedia)

SPORT HÍREK

Mosonmagyaróvár - MTK Budapest 0-6! Az MTK Budapest kezdőcsapata az alábbi: Somodi – Nagy Zs., Poór P. (Palincsár, 83.), Szépe, Medgyes S. – Kata M., Mezei (Kovács Máté, 72.), Bognár I., Kovács Mátyás (Horváth A., 72.) – Németh K. (Zsóri, 60.), Lehoczky R. (Kovácsréti, 60.) Szakmai igazgató: Bognár György

Kiütéses sikert aratott Mosonmagyaróváron a listavezető MTK Budapest, 6-0-s győzelmével megerősítve vezető helyét az NB II tabelláján. Németh Krisztián mesterhármassig jutott a mérkőzésen.

Összefoglaló:

13. perc: Németh Krisztián kapott labdát, egy védő odalépett neki, támadónk elesett, a játékvezető büntetőt ítélt, melyet Némó higgadtan értékesített. 0-1.

17. perc: Bognár (Stefi) ugratta ki remekül Kovácsot, Matyinak első lövése még lepattant, de az ismétlést már szépen oldotta meg szélsőnk. 0-2

19. perc: Bognár tolt tovább remekül egy labdát Némethnek, aki egy jó csel után higgadtan helyezte az üres kapuba. 0-3

29. perc: Kovács-Mezei-Kovács volt a labda útja, majd utóbbi középre passzolt, Németh pedig közelről nem hibázott. 0-4

37. perc: Medgyes Sinan passzolt Némethhez, ő Bognár elé tálalt, aki 9 méterről a hosszúba helyezte. 0-5

59. perc: Stefi kapott jó labdát, középre tette azt, az érkező Kovács Mátyás pedig 12 méterről szépen helyezte a bal sarokba. 0-6

Bognár Gyuri: Az első félidőben kifejezetten szép tetszetős játékot mutatott a csapat, agresszív letámadások középpályán, elsőpasszos támadásépítés. Kifejezetten jól játszott a bal szélen Kovács Matyi, egy az egybeni játékkal többször is helyzetbe került.

Ferencváros - Budapest Honvéd 3-1! A Honvéd kezdőcsapata az alábbi: Szappanos - Doka, Prenga, Cirkovic, Tamás K. - Bocskay, Gomis, Zsótér - Kocsis D., Lukic, Ennin

Adama Traoré mesterhármassal megverte a Honvédot a Fradi. A Ferencváros 3-1-re megverte odahaza a Budapest Honvédot a labdarúgó NB I 5. fordulójának záró mérkőzésén.

Összefoglaló:

41. perc: A sokadik nagy hazai helyzetből már gól lett. Traoré-Marquinhos-Traoré volt a labda útja, végül utóbbi 8 méterről, laposan lőtt a bal sarokba. 1-0.

51. perc: Mercier tekert remekül, jobbról Traoré fejére, a támadó pedig 5 méterről nem hibázott. 2-0.

54. perc: Traoré megszerzi a harmadik gólját is! Marquinhos és Laidouni volt a labda útja, végül a középpályás adott be balról, Traoré pedig az ötösről, egy átvétel után a bal alsóba lőtte a labdát. 3-0.

71. perc: Vécseinél látott kezeztést a VAR, amért ráadásul a második sárgáját is megkapta a válogatott középpályás! 11-es a Honvédnak! Zsótér csúnyán a bal kapufa mellé helyezte.

96. perc: Plakushchenko bal oldali szabadrúgása után Prenga fejtelt 6 méterről a kapuba. 3-1

Tom Courts: Azt gondolom, hogy lett volna lehetőségünk magunkhoz ragadni a kezdeményezést, de hiányzott a csapatból a bátorság, a kurázsizás, illetve a minőség is ezen a napon, egyszerűen nem voltunk képesek eléggé felpörögni. Gratulálok a Fradinak Európa Liga csoportkörhöz. Sok sikert.

SPORT HÍREK

Barcelona - Valladolid 4-0 Hazai kezdő: Ter Stegen – Araújo (S. Roberto, 61.), Koundé, E. Garcia, Balde – Gavi (Frenkie de Jong, 61.), Busquets (Kessié, 76.), Pedri – O. Dembélé (F. Torres, 82.), Lewandowski, Raphinha (Ansu Fati, 61.). Vezetőedző: Xavi

Lewandowski duplázott, a Barcelona kiütötte a Valladolidot. A spanyol élvonalbeli labdarúgó-bajnokság (La Liga) 3. fordulójában az FC Barcelona 4–0-ra legyőzte a Valladolidot.

Összefoglaló:

A Barcelona már a 12. percben megszerezhetette volna a vezetést: Raphinha a jobb oldalról pazar beadással szolgálta ki Robert Lewandowskit, aki a kapufára fejelte a labdát. Az Masip kapusra pattant, de valahogy mégsem kötött ki a kapuban.

24. perc: Ami késett, nem múltott – ismét az előbb említett duó dolgozott össze, a brazil szélső élesen középre tette, a hosszú oldalon pedig érkezett a lengyel világklasszis, és az üres kapuba lőtt. 1–0

43. perc: Az első féldő végén megszületett a második hazai gól is, Dembélé passzolt Pedrinek, aki higgadtan lőtt a kapu bal oldalába. 2–0

A fordulás után sem változott a játék képe, a Barcelona végig fölényesen uralta a mérkőzést.

65. perc: Végleg le is zárt a három pont sorsát a hazai csapat – Dembélé passza után Lewandowski sarokkal volt eredményes. 3–0

92. perc: Ferran Torres átadása után Lewandowski lövését a lécre ütötte Masip, a kipattanóból Sergi Roberto talált be. 4-0

Xavi Lewandowskiról: „Tökéletes az ütemérzéke, intelligensen helyezkedik, remekül fedezi a labdát... Egészen különleges labdarúgó – méltatta Xavi a két gólt szerző lengyel támadót. – Született vezéregyéniség, csodálatos, hogy minket erősít. A munkavégzése példaértékű, alázattal teszi a dolgát, szárnya alá veszi a fiatalokat, minden mozdulatával a csapat érdekét szolgálja.

Espanyol – Rayo Vallecano 1-3! Espanyol: Lecomte – Gil, Calero, Cabrera, Olivan – Exposito (D. Gómez, 90.), Darder – R. Sánchez, Souza (Bare, 68.), Puado (Melamed, 78.) – Joselu. Vezetőedző: Diego Martínez

Az utolsó percekben szerzett két Karim Benzema-góllal gyűrte le az Espanyolt a Real Madrid a spanyol labdarúgó-bajnokság (La Liga) vasárnapi játéknapján (3–1).

Összefoglaló:

12. perc: Federico Valverde és Tchouaméni hajtott végre egy kényszerítőt, majd utóbbi külsővel adott nagyszerű labdát Vinícius Jr.-nak, aki kilőtte az alsó sarkot. (0–1)

43. perc: Joselu lépett ki a lehatárról, közelről lőtt, s bár Thibaut Courtois először védett, a kipattanónál már tehetetlen volt. (1–1)

88. percben: Rodrygo elképesztő labdát adott Benzemának, a francia pedig a levegőben fejezte be az akciót, lábbal. (1–2)

100. perc: Lecomte ziccerben szabálytalankodott Dani Ceballos ellen, így kiállították a kapust. Mivel cseréje már nem volt az Espanyolnak, Leandro Cabrera állt be a kapuba a közeli szabadrúgáshoz – Benzema lövését azonban nem tudta hatástalanítani, így 3–1-re győzött a címvédő.

Sajnos az Espanyol továbbra is mélyrepülésben van, bár még nagyon a szezon elején vagyunk. Több kell!!!

UI.: Smulovics Robi kezdjünk aggódni???

SÓFÁR EREDETE ÉS HANGJAI

A sófár (héber betűkkel: שופר), egy ősi zsidó hangszer: egy egyszerű koszarv, melyet kürt módjára szólaltatnak meg. A tölcséres fúvókájú hangszerrek családjába tartozik. A sófár szó az (arámi nyelvű) sapír (szép) szóból származik, így feltételezett jelentése: szép hangú. A Talmud szerint ez a koszarv emlékezteti a zsidókat arra a kosra, amelyet Ábrahám feláldozott fia helyett: **Ábrahám pedig fölvetette szeméit és látta, hogy íme, egy kos mögötte megakadt a bozótban szarvaival; és odament Ábrahám, elvette a kost és föláldozta égőáldozatul fia helyett. (Mózes I. 22. 13.)**

A mai zsidóság életében csak elul és tisri hónapokban van jelen a sófár. Ezekben a hónapokban reggelente fújják meg a hangszeret, így figyelmeztetve a népet a megtérésre, a számvetésre.

A **Ros Hásáná** reggeli szertartás központi eleme is a sófárfújás. Ennek során száz sófárhangot szokás meghallgatnia a hívőknek, de harminc a háláhá szerint kötelező. A sófár eredetének magyarázataként első napon Izsák születését, másodikon megkötözését tanulmányozzák tisri elsején.

A sófárt háromféleképpen szólaltatják meg, ezek a tkiá, a svárim és a truá.

Tkiá (fúvás, áskénáz kiejtéssel **Tökió**) – egyetlen éles, egyenes kürtszó a sófár első hangja. Ez volt a nép összehívására szolgáló hang, erre a hangra vertek vagy bontottak tábor a pusztában vándorló zsidók. Amikor már nem vándorolt a nép, ez jelezte a szombat és az ünnepek kezdetét és végét. Ide tartozik a tkiá gdolá (tökió gödajló), egy nagy hosszú fúvás, amit például a jom kippuri böjt kimenetelkor lehet hallani.

Svarim (törések, áskénáz kiejtéssel **Sövórim**) – három elcsukló, sóhajtáshoz hasonló hang. Ezzel hívták össze a halott házához a rokonokat, barátokat, ismerősöket.

Truá (riadó, áskénáz kiejtéssel **Töruó**) – kilenc apró, szaggatott hang. Ez a hang arra emlékezteti a zsidóságot, hogy az Örökkévaló mellette áll, és megsegíti a bajban. Ezt a hangot háborúban és veszélyben is használták.

Egyes feltételezések szerint régen a sófár többféle megszólaltatását is gyakorolták, ám ezek a feledésbe merültek.

A hagyomány szerint a zsidókat több dologra is emlékezteti a sófár:

- A sófár hangja bűnbánatra, számvetésre készíti a hívő izraelitát.
- A sófár hangja megnyitja az eget, hogy az imádságok közvetlenül jussanak el Istenhez
- Emlékezteti a zsidókat Istenre, aki a világ királya, mert a királyok előtt is fúvósok mentek.

A régi zsidóság életében a sófár nem csak a **Ros Hásáná** alkalmával volt fontos hangszer, hanem a fontosabb események, böjtek, háborúk jelzésére is szolgált.

1967-ben a siratófalnál ismét nagy eseményt jelzett a sófár megfújása: Jeruzsálem újra egyesült. Ezen alkalomból az izraeli hadsereg akkori főrabbija, Slomo Goren szólaltatta meg a kosszarvat.

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2022. Szept. 02. – 2022. Szept. 09.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
02. péntek	7:00	19:00
03. szombat	8:00	19:30
04. vasárnap	8:00	19:00
05. hétfő	7:00	19:00
06. kedd	7:00	19:00
07. szerda	7:00	19:00
08. csütörtök	7:00	19:00
09. péntek	7:00	18:45

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
02. péntek	19:05	03. szombat	20:09
09. péntek	18:51	10. szombat	19:54

POÉN SAROK

Vigasztalhatatlanul zokog a szegény zsidó az egyik Rothschild báró temetésén. Valaki megkérdezi tőle:

Talán rokona volt az elhunynak?

Sajnos nem. Éppen azért sírok.

A beteg Kohnné alaposan megvizsgálja az orvos.

Távozáskor az előszobában azt mondja a férjének:

Kohn úr, nem tetszik nekem a maga felesége.

Egy az ízlésünk, doktor úr!

Dr. Goldberger Tamás és családja szombaton jorcájt tartott édesapja után, imádkozás után kaddust adtak Hermus bácsi emlékére.

**Templomjegy árusítás az 5783. esztendőre, jegyeket Szegő Marinál lehet megvásárolni. Tel.: +36-70-427-6451
Egységár: 2.000 Ft**

Második betűnk a bét – vagy vét. Ez attól függ, hogy a bét „hasában” van-e pont, vagy nincs. Ha van benne pont, akkor „b” hangnak ejtjük, ha nincs benne pont, akkor „v” hangnak. A bét a második betű, számértéke: 2. Jelentése: ház. Ugye, hogy hasonlít rá?

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB”-ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt szeptember 07.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

**Kiadja: Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Budapest. 1084 Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4**

**Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor**